

KORONAVİRÜSÜN GÖLGESİNDE 2020 KKTC CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

HACI MEHMET BOYRAZ, BURAK ÖZDEMİR

SETA | ANALİZ

EKİM 2020 · SAYI 335

KORONAVİRÜSÜN GÖLGESİNDE 2020 KKTC CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

HACI MEHMET BOYRAZ, BURAK ÖZDEMİR

COPYRIGHT © 2020

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-7040-91-4

Uygulama: Erkan Söğüt

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY

Tel: +49 30 201 88466

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 27, 1000 Brussels BELGIUM

Tel: +322 652 0486

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
KKTC'DE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ	9
SEÇİM SÜRECİNDE ÖN PLANA ÇIKAN KONULAR	11
ADAYLAR VE PROFİLLERİ	13
SEÇİM SONUÇLARINA DAİR SENARYOLAR	18
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	20

YAZARLAR HAKKINDA

Hacı Mehmet Boyraz

SETA Avrupa Araştırmaları Direktörlüğü'nde görev yapmakta ve Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora tez çalışmalarına devam etmektedir.

Burak Özdemir

Lisans eğitimini Türk-Alman Üniversitesi'nde tamamlamış olup halihazırda Milli Savunma Üniversitesi'nde güvenlik çalışmaları alanında yüksek lisans tez çalışmalarına devam etmektedir.

ÖZET

Bu analizde KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimine girecek adayların profilleri incelenmekte ve seçim sonuçlarına ilişkin olası senaryolar değerlendirilmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) gerek Akdeniz'deki jeopolitik konumu ve yakın zamanda keşfedilen doğal kaynakları itibarıyla gerekse adada yaşayan Türk toplumunun varlığı nedeniyle Türk dış politikasının en önemli gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra her beş yılda bir gerçekleşen seçimle göreve gelen KKTC cumhurbaşkanı hem Kıbrıs müzakerelerindeki rolü hem de Türkiye ile ilişkilerin seyri açısından önemli bir maktamdır. Bu minvalde 2015'teki seçim sonucunda cumhurbaşkanı olan Mustafa Akıncı'nın görev süresinin dolması nedeniyle Kıbrıs Türk halkı koronavirüsün (Covid-19) gölgesinde 11 Ekim 2020'de yeniden sandığa gidecektir. Akıncı'nın göreve geldiği günden itibaren Türkiye aleyhinde bir tutum sergilemesi ve 2020 seçiminde de seçilme ihtimali en yüksek iki adaydan biri olması ise bu seçim sonuçlarını özellikle Türkiye-KKTC ilişkilerinin seyri açısından önemli hale getirmektedir. Bu analizde önce KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimine dair temel bilgiler sunulmakta ve ardından seçim sürecinde ön plana çıkan konu başlıkları ile adayların profilleri incelenmektedir. Analizin son kısmında ise seçim sonuçlarına ilişkin olası senaryolar değerlendirilmektedir.

GİRİŞ

Kıbrıs Adası, Akdeniz üzerindeki üçüncü büyük ada olarak bölgenin doğusunda bir nevi uçak gemisi vazifesi gören stratejik noktalardan biridir. Türklerin yaklaşık dört yüz elli yıldır üzerinde yaşamaya devam ettiği ada sahip olduğu bu önem nedeniyle Osmanlı'dan beri Türk dış politikasının her zaman en önemli gündem maddeleri arasında yer almıştır. Dolayısıyla adadaki kültürel, toplumsal, ekonomik, askeri veya siyasi bütün gelişmeler ve bu gelişmelerde rol oynayan bütün aktörler Türkiye tarafından yakından takip edilmektedir.

Şüphesiz hem ada üzerindeki Türk varlığını en üst siyasi düzeyde temsil etmesi hem de bölgede yaşanan siyasi gelişmelerde oynadığı rol bakımından önemli aktörlerin başında KKTC Cumhurbaşkanı gelmektedir. Bu çerçevede en son 2015'te yapılan ikinci tur seçimleri sonucunda göreve gelen mevcut Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı'nın beş yıllık görev süresi sona erdiği için Kıbrıs Türk halkı Cumhurbaşkanlığı seçimi için yeniden sandık başına gidecektir. Normal şartlar altında Nisan'da gerçekleştirilmesi planlanan Cumhurbaşkanlığı seçiminin koronavirüs tedbirleri nedeniyle altı ay ertelenerek 11 Ekim 2020'de yapılmasına karar verilmiştir.¹

1. Cumhurbaşkanlığı seçiminin gerçekleşeceği aynı gün KKTC Yüksek Mahkeme hakimlerinin sayısının artırılmasını öngören Anayasa değişikliği de halkın oyna sunulacaktır. Mahkemede iş yükünü azaltmak amacıyla hazırlanan değişikliğin halk tarafından kabul edilmesi durumunda Yüksek Mahkemede hakim sayısının artırılması planlanmaktadır.

Kayıtlı 198 bin 867 seçmenin bulunduğu KKTC'de koronavirüs salgını nedeniyle seçimlerde birtakım ek tedbirlerin uygulanmasına karar verilmiştir.² Bu kapsamda sandıklarda dezenfektan bulundurulacak ve maske kullanmayanların oy vermesi mümkün olmayacaktır. Seçim günü sosyal mesafe kurallarına dikkat edilerek sandıklarda yoğunluk olması engellenecek ve oy vermeye gelen vatandaşlara sandık kurulları tarafından tek kullanımlık eldivenler temin edilecektir. Ayrıca evinde veya devletin gösterdiği bir merkezde karantinada olanlar ile izolasyon uygulanan kişiler ise oy kullanamayacaktır.³

Tüm dünyada etkisini gösteren koronavirüs salgınının gölgesinde gerçekleştirilecek bu seçimde Kıbrıs meselesine dair çözüm önerileri, Doğu Akdeniz'de yaşanan gerilim, ana vatan Türkiye ile ilişkiler ve kapalı Maraş'ın açılması gibi konular ön plandadır. Dolayısıyla adayların bu konu başlıklarına dair yaklaşımları ve ortaya koydukları politikalar seçim sonuçlarına etki edecek en önemli unsurlar olarak durmaktadır. Bunun yanı sıra seçime beş gün kala görevdeki koalisyon hükümetinin ortaklarından Halkın Partisi'nin kapalı Maraş'ın yeniden açılması noktasında kendilerine yeteri kadar bilgi verilmediği ve bu konunun seçim malzemesi yapıldığı iddiası üzerine hükümetten çekilme kararı alması seçim sonucuna etki edebilecek bir başka önemli unsurdur.⁴ Bu analizde ilk olarak Cumhurbaşkanlığı seçimine dair temel bilgiler sunulmakta ve ardından 11 Ekim'e giden süreçte öne çıkan konu başlıkları incelenmektedir. Bunu takiben cumhurbaşkanı adaylarının profilleri ortaya koyulmakta ve seçim sonuçlarına ilişkin senaryolar üzerinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.

2. "Seçmen Sayısı Açıklandı", *Diyalog Gazetesi*, 12 Ağustos 2020.

3. "Yüksek Seçim Kurulunun 13 No'lu Duyurusu", KKTC Yüksek Seçim Kurulu, 29 Ağustos 2020, <http://ysk.mahkemeler.net/wp-content/uploads/2020/07/Duyuru-13-uygulanacak-kurallar.pdf>, (Erişim tarihi: 28 Eylül 2020).

4. Başbakan Ersin Tatar ise Maraş'ın açılması konusunda HP'nin bilgilendirilmediği iddiasını reddetmektedir. Bkz. "Kuzey Kıbrıs'ta Maraş Koalisyonu Bozdu", DW Türkçe, 7 Ekim 2020.

KKTC'DE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ

Cumhurbaşkanlığı makamı KKTC'de yürütme erki içerisindeki en yüksek idari makam olup Anayasa'da devletin başı olarak tanımlanmaktadır. Cumhurbaşkanlığına ilişkin çeşitli hükümlerin düzenlendiği KKTC Anayasası'nın 99. maddesine göre ülkede cumhurbaşkanı doğrudan halk tarafından seçilmekte ve beş yıl görevde kalmaktadır. Ayrıca cumhurbaşkanı birden fazla bu göreve seçilebilmektedir. Anayasa'nın ilgili maddesi uyarınca bir kişinin cumhurbaşkanı adayı olabilmesi için şu şartları sağlaması gerekmektedir:

- KKTC vatandaşı olmak
- Türk ana ve babadan doğmuş olmak
- Milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olmak⁵
- Yükseköğrenimi tamamlamış olmak
- Otuz beş yaşını doldurmuş olmak
- En az beş yıldan beri daimi ikametgahı Kıbrıs'ta bulunmuş olmak

Yapılacak ilk tur seçimi sonucunda bir adayın cumhurbaşkanı olabilmesi için oyların salt çoğunluğunu –yani geçerli oyların yarısından bir oy fazlasını– almış olması gerekmektedir. Adaylardan herhangi birinin ilk turda salt çoğunluğu sağlayamaması halinde seçimden yedi gün sonra en fazla oyu alan iki aday arasında ikinci tur seçim tertip edilmektedir. İkinci tur seçiminde ise en çok oy alan aday cumhurbaşkanı seçilmektedir.⁶ Dolayısıyla 11 Ekim 2020'de

yapılması planlanan Cumhurbaşkanlığı seçiminde adaylardan birinin çoğunluğu sağlayamaması durumunda 18 Ekim 2020'de ikinci tur seçimine geçilecektir.

KKTC Anayasası'nın 101. maddesinde cumhurbaşkanının partisiyle ilişkileri düzenlenmiştir. Buna göre cumhurbaşkanı bir siyasi parti üyesi olabilir ancak cumhurbaşkanı seçildikten sonra aynı anda parti lideri olamaz. Yani ilgili adayın cumhurbaşkanı seçilmeden önce ya da seçildikten sonra parti başkanlığından istifa etmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 102. maddesinde ise cumhurbaşkanının yetki ve görevleri açıkça belirtilmektedir. Bu maddeye göre cumhurbaşkanı öncelikle KKTC'nin başı sıfatıyla devletin ve toplumun birliğini ve bütünlüğünü temsil etmekte ve Meclis adına silahlı kuvvetlerin başkomutanlığını yürütmektedir.⁷ Bu görev ve yetkiler dışında cumhurbaşkanının şu tür önemli görev ve yetkileri bulunmaktadır: Bakanlar Kurulunu kurma görevini verme, gerekli hallerde Bakanlar Kuruluna başkanlık etme, bütçe yasasını *Resmi Gazete*'de yayımlama, yasaların onaylanması, olağanüstü hallerde kanun hükmünde kararname çıkarma ve Meclisi feshetme.⁸ Bunların yanı sıra Kıbrıs barış müzakereleri kapsamında Anayasa'da cumhurbaşkanına doğrudan verilen bir görev bulunmamasıyla birlikte cumhurbaşkanının “Kıbrıs Türklerinin lideri” sıfatıyla müzakereleri yürütmesi gibi yerleşik bir teamül bulunmaktadır. Bu nedenle cumhurbaşkanının Kıbrıs meselesi bağlamında önemli bir görev üstlendiği sonucuna varılabilir.⁹

KKTC'de seçimlerin yönetimi ve denetiminden ise Yüksek Seçim Kurulu (YSK) sorumludur.

5. Milletvekili seçilme yeterlilikleri şunlardan oluşmaktadır: kısıtlı olmak, yurt ödevini (mücahitlik veya askerlik yükümlülüğünü) yasaların öngördüğü biçimde yerine getirmiş olmak veya yurt ödevinden bağışık tutulmuş olmak, kasten adam öldürme ve hırsızlık gibi suçlardan biriyle mahkum olmamış olmak gibi temel şartlar bulunmaktadır. Bkz. “KKTC Yüksek Seçim Kurulu-Mevzuat”, KKTC Yüksek Seçim Kurulu, <http://ysk.mahkemeler.net/index.php/mevzuat>, (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2020).

6. “KKTC Anayasası/Madde 99”, KKTC Cumhuriyet Meclisi, <http://www.cm.gov.nc.tr/Bilgi/Anayasa.pdf>, (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2020).

7. “KKTC Anayasası/Madde 102”, KKTC Cumhuriyet Meclisi, <http://www.cm.gov.nc.tr/Bilgi/Anayasa.pdf>, (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2020).

8. “Cumhurbaşkanı'nın Anayasal Görev, Yetki ve Sorumlulukları”, KKTC Cumhurbaşkanlığı, <https://kktcb.org/tr/cumhurbaskani/gorev-ve-yetkileri>, (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2020).

9. Batuhan Ustabulut, “KKTC'nin Hükümet Sistemi: Tartışmalar ve Çözüm Önerileri”, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, (2020).

TABLO 1. KKTC CUMHURBAŞKANININ GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

Yasama	Yürütme	Yargı
• Meclisi olağanüstü toplantıya çağırabilir. • Meclis seçimlerinin yenilenmesine karar verebilir. • Onay için gelen yasaları tekrar görüşülme üzere Meclise geri gönderebilir. • Meclis tarafından kabul edilen yasaları Bakanlar Kurulunun istemi üzerine halkoylamasına sunabilir.	• Devletin başı sıfatıyla devletin ve toplumun birliğini ve bütünlüğünü temsil eder. • Bakanlar Kurulunu kurma görevini verir. • Başbakanı ve başbakanın önerisi üzerine bakanları atar ve başbakanın istemi üzerine bakanlardan birinin görevine son verebilir. • Meclis adına silahlı kuvvetler başkomutanlığını temsil eder ve silahlı kuvvetlerin kullanılmasına karar verebilir. • Olağanüstü hal ilan edebilir. • Olağanüstü halin veya sıkıyönetimin gerekli kıldığı konularda kanun hükmünde kararname çıkarabilir.	• Yüksek Mahkeme başkanının ve yargıçlarının atamalarını onaylar.

TABLO 2. 2020 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİM TAKVİMİ

01.09.2020	Siyasi Partilerce Adayların YSK'ye Bildiriminin Son Günü
04.09.2020	Adaylık Başvuruları için Son Gün
13.09.2020	Adayların Kesinleşmesi
15.09.2020	Seçim Propagandalarının Başlaması
21.09.2020	Sandık Seçmen Listelerinin Tamamlanması
26.09.2020	Seçime Dair Kamuoyu Araştırmalarının Yayımlanmasının Son Günü
10.10.2020	Propagandaların Sona Ermesi
11.10.2020	Cumhurbaşkanlığı İlk Tur Seçimi
18.10.2020	Cumhurbaşkanlığı İkinci Tur Seçimi (gerekmesi halinde)

Bu kapsamda YSK her seçim dönemi için bir seçim takvimi yayımlamakta ve seçimler bu takvime göre yürütülmektedir. Tablo 2'de görüldüğü üzere 11 Ekim 2020'de yapılacak seçimler için adaylar 13 Eylül'de kesinlik kazanmış olup propaganda faaliyetleri seçimden bir gün önce 10 Ekim'de sona erecek ve 11 Ekim'de ilk tur seçimleri düzenlenecektir. Burada önemli bir bilgi olarak ifade edilmelidir ki koronavirüs tedbirleri sebebiyle daha önceki seçimlerin aksine bu seçimde miting ve kitle toplantılarına kısıtlama getirilmiştir.¹⁰ Bu sebeple cumhurbaşkanı adayları fikirlerini, vaatlerini ve hedeflerini birbir temaslardan ziyade daha çok geleneksel ve sosyal medya platformları üzerinden halka ulaştırmaya çalışmaktadır.

10. "Yüksek Seçim Kurulunun 20 No'lu Duyurusu", KKTC Yüksek Seçim Kurulu, <http://ysk.mahkemeler.net/wp-content/uploads/2020/07/20-nolu-duyuru.pdf>, (Erişim tarihi: 28 Eylül 2020).

Diğer taraftan bilindiği üzere Kıbrıs Adası'ndaki barış ortamını tekrar tesis etmek için Türkiye tarafından 1974'te yürütülen Barış Harekatı sonrasında 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuştur. Geçen süre zarfında Rum tarafının sürdürdüğü düşmanca tavırlar sonucunda adada kalıcı siyasi barış inşa edilemediği için 15 Kasım 1983'te bağımsız bir devlet olarak KKTC kurulmuştur. Bu süreçte Kıbrıs Türk Federe Devleti döneminde yapılan 1976 ve 1981 genel seçimlerinde Rauf Denktaş halk tarafından devlet başkanı olarak seçilmiş ve 1983'te KKTC'nin ilk cumhurbaşkanı olmuştur. Denktaş daha sonra 1985, 1990, 1995 ve 2000'deki seçimleri de kazanmıştır. Takip eden 2005, 2010 ve 2015 seçimlerini ise sırasıyla Mehmet Ali Talat, Derviş Eroğlu ve Mustafa Akıncı kazanmıştır. 1995, 2000 ve 2015 Cumhurbaşkanlığı seçimle-

TABLO 3. ÖNCEKİ CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ VE SONUÇLARI (1985-2015)

SEÇİLEN CUMHURBAŞKANI	GÖREV SÜRESİ	SEÇİLDİĞİ TUR	ALDIĞI OY ORANI (YÜZDE)	TOPLAM SEÇMEN SAYISI	SEÇİME KATILIM ORANLARI (YÜZDE)
Rauf Denktaş	1985-1990	İlk Tur	70,2	94.277	85,7
Rauf Denktaş	1990-1995	İlk Tur	66,6	101.172	93,4
Rauf Denktaş	1995-2000	İkinci Tur	40,4 (ilk tur) 62,5 (ikinci tur)	113.398 (ilk tur) 113.340 (ikinci tur)	85,1 (ilk tur) 80,1 (ikinci tur)
Rauf Denktaş	2000-2005	İlk Tur	43,6	126.675	81,2
Mehmet Ali Talat	2005-2010	İlk Tur	55,6	147.823	69,5
Derviş Eroğlu	2010-2015	İlk Tur	50,3	164.072	76,3
Mustafa Akıncı	2015-2020	İkinci Tur	26,9 (ilk tur) 60,5 (ikinci tur)	176.916 (ilk tur) 176.980 (ikinci tur)	62,3 (ilk tur) 64,1 (ikinci tur)

Kaynak: "Cumhurbaşkanlığı Seçimleri", KKTC Yüksek Seçimi Kurulu, <http://ysk.mahkemeler.net/index.php/cumhurbaskanligi-secimleri>, [Erişim tarihi: 20 Ağustos 2020].

* 2000'deki Cumhurbaşkanlığı seçimi ikinci tura kalmış ancak Derviş Eroğlu'nun ikinci tur öncesinde seçimden çekilmesi üzerine Rauf Denktaş ilk turda en fazla oy alan aday olarak yeniden cumhurbaşkanı seçilmiştir.

rinde adaylardan hiçbiri salt çoğunluğu sağlayamadığı için seçimler ikinci tura kalmıştır. Ayrıca bu seçimlerde sık sık ön plana çıkan konulardan biri seçimlere katılım oranı olmuştur. Zira önceki seçimlerde gerek ilk turlarda gerekse ikinci turlarda seçimlere katılım oranının yıllar itibarıyla genel olarak düştüğü ve ilk yıllardaki yüzde 80 ve üzerindeki katılım oranının oldukça gerisinde kaldığı gözlemlenmiştir. Seçimlere katılım oranının yüksek ya da düşük olması adayların alacağı oy oranını değiştirebildiği için bu durum seçim sonuçlarını etkileyebilecek en önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir. Burada ülkedeki mevcut kayıtlı seçmen sayısının 198 bin 867 olması dikkate alındığında seçimlerde kullanılan bir oyun bile adaylar için ne kadar önemli olduğu daha rahat anlaşılabilir. Bu çerçevede 2015'te gerçekleşen son Cumhurbaşkanlığı seçimine katılım oranının ilk turda yüzde 62 ve ikinci turda 64 seviyesine kadar düşmesi nedeniyle 2020 ilk tur seçimine katılım oranının da yüzde 65 civarında olması beklenmektedir. Buna ilaveten koronavirüs salgını nedeniyle özellikle 65 ve üzeri yaşta seçmenin sandığa gitme noktasında çekince duyması ihtimali düşünüldüğünde 2020 seçimine katılım oranı yüzde 65'in de altına düşebilir.

SEÇİM SÜRECİNDE ÖN PLANA ÇIKAN KONULAR

11 Ekim'e giden süreçte cumhurbaşkanı adayları birçok konuya dair görüşlerini ortaya koymuş ve beş yıllık görev sürelerine ilişkin hedeflerini açıklamıştır. Ancak adayların seçimlere ilişkin gündem maddeleri arasında dört temel konu başlığının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu kapsamda KKTC'nin en temel siyasi sorunu olarak Kıbrıs meselesi başta olmak üzere kapalı Maraş bölgesinin yeniden açılması, Doğu Akdeniz'de yaşanan gerilimler ve Türkiye ile ilişkiler başlıklarının 2020 seçimlerinin odağında yer aldığı görülmektedir.¹¹ Adayların bu konu başlıklarına yönelik farklı yaklaşımları seçmenlerin kararlarını etkileyecek en önemli faktörler olarak durmaktadır.

Kıbrıs Meselesi

Bilindiği üzere Kıbrıs meselesinin çözüme kavuşturulması adına 2017'de gerçekleşen ve başarısızlığa uğrayan Crans-Montana sürecinden sonra adada daimi barışın sağlanması adına somut bir adım atılamamıştır. 2018 ve 2019'da yeniden

11. "KKTC'de Cumhurbaşkanlığı Seçiminde Kıbrıs Sorununa Çözüm Modelleri Öne Çıkıyor", Anadolu Ajansı, 7 Eylül 2020.

başlatılmaya çalışılan müzakere çabalarının sonuçsuz kalması ise Kıbrıs Türk halkının adadaki meselenin çözümüne ilişkin kaygılarını ve beklentilerini artırmıştır. Bu nedenle 2020 Cumhurbaşkanlığı seçiminde adayların Kıbrıs meselesine ilişkin tutumları ve çözüme dair yol haritaları halkın oy tercihine etki edecek en önemli konu başlıkları arasında yer almaktadır.

Seçime girecek adayların Kıbrıs meselesine ilişkin yaklaşımları genel hatlarıyla incelendiğinde farklı çözüm modelleri sundukları görülmektedir. Bu modellerden ilki sol çizgideki adaylardan Mustafa Akıncı ve Tufan Erhürman'ın savunduğu "federasyon" modelidir. Uzun yıllardır yürütülen barış müzakerelerinde sık sık dile getirilen bu modelde Rum kesimi ile yürütülecek görüşmeler sonucunda adadaki iki toplumun tek bir devlet altında bir araya gelmesi gerektiği savunulmaktadır. Buna karşın sağ çizgideki adaylardan Ersin Tatar ve Erhan Arıklı ise federasyon temelinde yaklaşık elli yıldır devam eden müzakerelerin sürekli sonuçsuz kalması nedeniyle bu modelin artık geçerliliğini yitirdiğini ve adada iki ayrı devlete dayalı bir yapının kurulması gerektiğini savunmaktadır. Bu modele göre KKTC'nin başlı başına egemen bir devlet olarak adadaki hukuki varlığının kabul edilmesi ve uluslararası toplum nezdinde tanınması gerektiği ifade edilmektedir.

Diğer adaylardan Kudret Özersay adada federasyon için gerekli şartların mevcut olmadığını savunmakta ve taraflar arasındaki güven eksikliğinin azaltılması adına federal ortaklıkta ısrar etmek yerine taraflar arasında iş birliğine dayalı bir ortaklık kurmayı önermektedir.¹² Buna göre önce KKTC uluslararası toplum nezdinde meşru bir aktör olarak tanınmalıdır. Ardından da Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğuna benzer bir modelle Türk ve Rum kesimleri arasında enerji kaynakları üzerinden bir iş birliği başlatılmalı ve bu iş birliği başarılı

olursa uzun vadede daha kapsamlı iş birliklerine gidilmelidir.¹³ Yani Özersay'a göre adadaki taraflar arasında paylaşım değil iş birliğine dayalı kapsamlı ortaklıklar kurulmalıdır. Son olarak Serdar Denktaş ise Kıbrıs Türk halkını federal çözüme esir etmek istemediğini dile getirmekte ve masada çeşitli alternatiflerin olduğunu savunmaktadır.¹⁴ Ancak Denktaş bu alternatiflerin neler olduğuna dair detaylı bir açıklamada bulunmadığı gibi kendi çözüm modelini de net şekilde ortaya koyamamaktadır.

Kapalı Maraş

Seçimlerde ön plana çıkan ikinci konu 1974 Kıbrıs Barış Harekati sonrasında Birleşmiş Milletler (BM) kararıyla kapatılan Maraş'ın yeniden açılmasıdır. Bu konuda adayların tutumları arasında ince farklılıklar olsa da Maraş'ın yeniden açılması konusunda adayların başlangıç noktası itibarıyla hemfikir oldukları söylenebilir. Bu bağlamda Tatar, Arıklı ve Özersay gerekli işlemler tamamlandıktan sonra bölgenin eski sakinlerine iade edilmesi kaydıyla yeniden açılabileceğini savunmaktadır. Akıncı, Erhürman ve Denktaş ise BM Güvenlik Konseyi kararlarına ters düşmeden adadaki çözüme katkı sağlayacak biçimde Maraş'ın yeniden yerleşime açılabileceği görüşündedir. Bu noktada Eylül'de bir araştırma şirketi tarafından KKTC genelinde yapılan ankete katılanların yüzde 78,7'si kapalı Maraş'ın açılmasının Kıbrıslı Türklerin yararına olduğu yönünde görüş beyan etmesi önemli bir bilgi olarak durmaktadır.¹⁵ Bunun yanı sıra KKTC Başbakanı Ersin Tatar, 6 Ekim 2020 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Recep Tayyip Erdoğan ile Ankara'da yaptığı görüşme sonrasında 8 Ekim 2020 Perşembe günü

13. "BBY ve Dışişleri Bakanımız Kudret Özersay Genç TV'de Seçim Meydanı'na Konuk Oldu", YouTube, 11 Eylül 2020, https://www.youtube.com/watch?v=_UR4UlebWw0, (Erişim tarihi: 30 Eylül 2020); "KKTC Başbakan Yardımcısı Özersay Cumhurbaşkanlığı Adaylığını Değerlendirdi", Anadolu Ajansı, 31 Ocak 2020.

14. "KKTC'de Cumhurbaşkanlığı Seçiminde Kıbrıs Sorununa Çözüm Modelleri Öne Çıkıyor".

15. "Gezici'den Çarpıcı Anket: Türkiye Orada Kalmalı", Haber 7, 14 Eylül 2020.

12. "Kudret Özersay: Kıbrıs'ta Kapsamlı Çözümün Önce Doğalgaz Konusunda İş Birliği Desteklenecektir", *Kıbrıs Postası*, 28 Eylül 2020.

itibariyle kapalı Maraş'ın sahil hattından istifade edilmeye başlanılacağını açıklamıştır.¹⁶ Ancak bu açıklamanın hemen ardından görevdeki koalisyon hükümetinin ortaklarından Halkın Partisi konuyla ilgili kendilerine yeteri kadar bilgi verilmediği ve bu konunun seçim malzemesi haline getirildiği iddiasıyla hükümetten çekilme kararı almıştır. Dolayısıyla kapalı Maraş ile ilgili tartışmalar 2020 Cumhurbaşkanlığı seçimi sonrasında ülke gündemini meşgul edecek en önemli konu başlıklarından biri olmaya devam edecektir.

Doğu Akdeniz

Seçimlerde ön plana çıkan üçüncü konu Doğu Akdeniz'de yaşanan gelişmeler ve bölgedeki hidrokarbon kaynaklarının paylaşımına ilişkin tartışmalardır. Hem KKTC-Türkiye ilişkileri bakımından hem de KKTC ekonomisi için son derece hayati öneme sahip olan Doğu Akdeniz'deki gelişmelerle ilgili adayların genel olarak benzer yaklaşımlar sergilediği görülmektedir. Zira tüm adaylar Doğu Akdeniz konusunda Rum-Yunan ikilisinin maksimalist ve genişlemeci taleplerde bulunduğunu ve bu ikilinin Avrupa Birliği'ni de arkasına alarak Türk tarafını bölgede etkisiz bir aktör haline getirmeyi hedeflediklerini düşünmektedir. Bu noktada Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynakları yalnızca Kıbrıslı Rumlara ait olmadığı gibi Türkiye ve KKTC'nin "Mavi Vatan" olarak adlandırılan doktrin çerçevesinde deniz yetki alanlarından taviz verme ihtimali de söz konusu olmadığı için tüm cumhurbaşkanı adayları bölgedeki kaynakların hakkaniyetli şekilde paylaşılması gerektiği konusunda birleşmektedir.

Türkiye ile İlişkiler

Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin öne çıkan son konu ise KKTC-Türkiye ilişkileridir. Türkiye, KKTC'yi resmi olarak tanıyan tek ülke olması

ve Kıbrıs Türk halkının güvenliğini sağlayan garantör ülke rolünü üstlenmesi nedeniyle iki ülke arasındaki iş birliği son derece önem arz etmektedir. İki ülke arasındaki iş birliğinin taşıdığı bu kritik öneme rağmen 2015'ten beri görevde olan Mustafa Akıncı'nın Türkiye ile ilişkiler konusunda diğer adaylardan oldukça farklı bir bakış açısına sahip olduğu artık tüm siyasi çevrelerce kabul edilen bir gerçekliktir. Bu kapsamda Akıncı'nın yakın geçmişte cereyan eden bazı olaylarla ilgili açıklamaları Türkiye ile ilişkilere olan bakış açısını net şekilde ortaya koymaktadır. Örneğin Akıncı'nın Barış Pınarı Harekatı sürecinde Türkiye'yi mesnetsiz açıklamalarla itham etmesi üzerine hem Ankara'dan hem de KKTC hükümetinden sert tepkiler gelmiştir.¹⁷ 2020 seçimine giden süreçte Akıncı verdiği bir röportajda Türkiye'nin seçimlere müdahale edeceğini ima eden açıklamalarda bulunmuş ve üstü kapalı şekilde Türkiye'nin seçimlerde tarafsız kalması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁸ Akıncı aynı minvalde bir başka röportajında Türkiye'ye bağlılık duyanları "biatçı" olarak itham ederek Türkiye karşıtı tutumunu bir kez daha ortaya koymuştur.¹⁹ Öte yandan Akıncı'nın aksine seçime giren diğer adaylar Türkiye ile ilişkilerin daha sağlıklı bir zemine oturtulması gerektiğini düşünmektedir. Dolayısıyla buradan çıkan sonuç Akıncı'nın diğer adaylardan farklı olarak aleni şekilde Türkiye karşıtı bir tutum sergilediğidir.

2020 seçiminde adayların Kıbrıs meselesine ilişkin tutumları ve çözüme dair yol haritaları oy tercihlerini etkileyecek en önemli konu başlıkları arasında yer almaktadır.

16. "KKTC Başbakanı Tatar: Perşembe Sabahı Kapalı Maraş Sahilinden İstifade Etmeye Başlanılacak", Anadolu Ajansı, 6 Ekim 2020.

17. "KKTC Başbakanı Tatar: KKTC, Barış Pınarı Harekatında Türkiye'nin Yanındadır", TRT Haber, 14 Ekim 2019.

18. "Seçimlere Dışarıdan Müdahaleye Dair İpuçları Var", Euronews Türkçe, 7 Eylül 2020.

19. "Mustafa Akıncı'dan Tepki Çeken Türkiye Açıklaması", *Sabah*, 20 Ağustos 2020.

ADAYLAR VE PROFİLLERİ

Ersin Tatar

1960'ta Lefkoşa'da doğan mevcut Başbakan Ersin Tatar, Cambridge Üniversitesi'nde iktisat tahsil etmiş ve Türkiye'de uzun yıllar farklı sektörlerde çalıştıktan sonra KKTC'ye dönerek aktif siyasete dahil olmuştur. Merkez sağda konumlanan Ulusal Birlik Partisi'nde (UBP) 2018'de boşalan genel başkanlık koltuğunu devralan Tatar, Mayıs 2019'dan beri de KKTC başkanlığı görevini yürütmektedir. Görev süresi boyunca sol ideolojiye sahip Cumhurbaşkanı Akıncı ile özellikle Türkiye ile ilişkiler ve Kıbrıs meselesi ile ilgili sık sık gerilim yaşayan Tatar, çıkış noktası itibarıyla sağ seçmene hitap etmektedir. Bu noktada Tatar'ın kısa görev süresine rağmen gündem değiştirici bir hamle yaparak kapalı Maraş'ın yeniden açılması gibi ülke ekonomisini kalkındırmak için yenilikçi projeler üretmesi seçmen nezdindeki cazibesini oldukça artırmaktadır. Bu çerçevede UBP'nin adayı Tatar'ın Akıncı ile birlikte ikinci tura kalması ve sağın çatı adayı olması beklenmektedir.

Öte yandan Akıncı'nın Türkiye aleyhinde yaptığı her açıklamadan sonra bu görüşlerin KKTC hükümetinin görüşlerini yansıtmadığını belirterek bir nevi cumhurbaşkanını dengeleyen aktör konumunda olan Tatar ana vatan Türkiye ile daha yakın ilişkilerin tesis edilmesi için yoğun çaba göstermektedir.²⁰ Nitekim Tatar'ın çabaları Ankara nezdinde kabul gördüğü için sık sık Türkiye'ye davet edilmekte ve üst düzey Türk yetkililer KKTC'ye yaptıkları ziyaretlerde Akıncı'dan ziyade Tatar ve diğer hükümet üyeleri ile görüşmektedir. Bunun yanı sıra "Yeni Bir Geleceğe Yürüyoruz" sloganıyla seçime giren Tatar, Kıbrıs meselesinde Rum tarafının samimi olmaması nedeniyle muhtemel yeni müzakere süreci için Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (GKRY) gerçekçi bir adım atmasını, müzakereler sonucunda egemen eşitlik temelinde iki devletli bir yapının

kurulmasını ve Türkiye'nin etkin garantörlüğünün devamını savunmaktadır. Bunlara paralel olarak Doğu Akdeniz'deki gelişmelerle ilgili Tatar, Türkiye ve KKTC'nin bölgedeki ortak stratejik çıkarlarının korunması için Ankara'nın ortaya koyduğu "Mavi Vatan" doktrinini desteklemektedir.²¹

Mustafa Akıncı

1947'de Limasol'da doğan mevcut Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı, ODTÜ'de mimarlık eğitimi almıştır. Toplumcu Kurtuluş Partisi'nde (TKP) siyasete başlayan Akıncı siyasi kariyeri boyunca belediye başkanı ve bakanlık gibi birçok siyasi ve idari görevde bulunmuştur. 68 kuşağından etkilendiğini açıkça ifade eden Akıncı 2015'teki Cumhurbaşkanlığı seçiminde Derviş Eroğlu ile ikinci tura kalmış ve yaklaşık yirmi puan farkla cumhurbaşkanı seçilmiştir. Göreve geldiği günden itibaren sık sık Türkiye aleyhinde açıklamalar yapan Akıncı'nın görev dönemi KKTC ile ana vatan arasındaki en problemlili dönem olarak kayıtlara geçmiştir. "KKTC'nin artık 'yavru' olmak istemediği" ya da "Türkiye'ye bağlanmanın korkunç bir durum olduğu" gibi açıklamalarla sık sık gerilimi yükselten açıklamalar yapan Akıncı'nın Türkiye karşıtı bu tavrı hem Ankara'dan hem de KKTC hükümetinden tepki görmektedir. Nitekim bu gerçeklikten ötürü önceki yıllarda teamül gereği Türkiye ve KKTC arasında cumhurbaşkanları düzeyinde sık sık ziyaretler gerçekleşmesine rağmen Akıncı'nın görevde olduğu özellikle geçen son iki yılda bu teamülün görünürlüğü zayıflamıştır. Bundan dolayı Türkiye kritik siyasi konularla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Akıncı'dan ziyade KKTC hükümeti adına Başbakan Tatar'ı muhatap almaktadır. Bunun yanı sıra "Hem Toplum Sağlığı, Hem de Geleceğimizin Sağlığı için Cevap Demokrasi" sloganıyla 2020 Cumhurbaşkanlığı seçimine giren Akıncı'nın bu seçimlerde UBP'nin adayı Er-

20. "KKTC Başbakanı Tatar'dan Sert Tepki: Birileri Memnun Olsun Diye Türkiye'ye Saldırıyor!", *Yeni Şafak*, 19 Eylül 2020.

21. "Yeni Bir Dönem, Yeni Bir Vizyon", Ulusal Birliği Partisi, <https://ulusalbirlikpartisi.com/kkct-secim-2020>, (Erişim tarihi: 31 Ağustos 2020).

sin Tatar ile ikinci tura kalması ve kendi seçmenlerinden alacağı oyun yanı sıra Erhürman'a destek verecek sol seçmenin de oyunu alarak bir nevi solun çatı adayı olacağı öngörülmektedir. Ancak şu ana kadar yapılan anketlere ve mevcut siyasi atmosfere göre Akıncı'nın seçilmesi nispeten daha düşük bir ihtimal olarak değerlendirilmektedir.

Diğer yandan görev süresi boyunca somut bir proje ortaya koyamayan Akıncı, Rum tarafı ile kendi formüle ettiği ilkeler ekseninde müzakereler yürütmeye çalışmışsa da kendi hükümetleriyle ve bilhassa garantör ülke olarak Türkiye ile uyum içinde çalışmadığı için her seferinde başarısız olmuştur. Kıbrıs meselesiyle ilgili olarak adada federasyon odaklı bir çözümü destekleyen Akıncı, Ankara ile ilişkilerle ilgiliyse ikili ilişkilerin “ana vatan-yavru vatan” benzetmesinden çıkartılmasını ve kendi ifadesiyle “KKTC'nin kendi evinin efendisi olması” gerektiğini savunmaktadır.²² Şubat 2020'de *The Guardian*'a verdiği bir röportajda Hatay'ın Türkiye'ye bağlanması için çaba gösteren Tayfur Sökmen'i kastederek “İkinci bir Tayfur Sökmen olmayacağım” açıklaması ise aslında Akıncı'nın Türkiye'ye yönelik muhalif tutumunu en açık şekilde ortaya koymaktadır.²³ Akıncı, Türkiye muhalifliğinin bir tezahürü olan bu tutumunu 2020 seçimi öncesinde daha da öteye götürerek Eylül içerisinde katıldığı bir programda Türkiye'nin seçimlere müdahale edebileceğini ima eden mesnetsiz bir iddia da bulunmuştur.²⁴ Yaptığı diğer açıklamalarda da sık sık Ankara'yı hedef alan Akıncı bu süre zarfında aslında Türkiye'yi bir seçim malzemesi haline getirmeye çalışmıştır. Son olarak Akıncı, BM ile istişare halinde olunması kaydıyla kapalı Maraş'ın açılarak halkın kullanımına sunulabileceği görüşündedir.

22. “Akıncı: “Türkiye ile Çatışmacı Değil Ama Kışilıklı Bir İlişki Hedefliyoruz”, <https://www.mustafaakinci.com/akinci-turkiye-ile-catismaci-degil-ama-kisilikli-bir-iliski-hedefliyoruz>, (Erişim tarihi: 8 Eylül 2020).

23. “Turkish Cypriot Leader Warns Cyprus is Facing Permanent Partition”, *The Guardian*, 6 Şubat 2020.

24. “KKTC Cumhurbaşkanı Akıncı: Seçimlere Dışarıdan Müdahaleye Dair İpuçları Var”.

Tufan Erhürman

1970'te Lefkoşa'da doğan Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) Genel Başkanı Tufan Erhürman, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde lisans öğrenimini tamamlayıp çeşitli üniversitelerde ve kamu kurumlarında görev yaptıktan sonra 2016'da merkez sol CTP'nin genel başkanı olarak göreve seçilmiştir. 2018-2019 arasında başbakanlık görevini ifa eden Erhürman şu anda ana muhalefet lideri olarak görev yapmaktadır. Genel siyasi tutumuna bakıldığında merkez sol odaklı bir siyaset izleyen Erhürman, Türkiye ve KKTC arasında güçlü ilişkilerin devamını istemekle birlikte –Mustafa Akıncı kadar olmasa da– Ankara'ya nispeten mesafeli durmakta ve Doğu Akdeniz'deki kaynaklardan Türk ve Rum taraflarının adil şekilde istifade etmesi gerektiğini savunmaktadır. Kapalı Maraş ile ilgili ise Erhürman, Akıncı gibi BM ile istişare halinde bölgenin açılarak halkın kullanımına sunulabileceği görüşündedir. “Doğrusu Geliyor” sloganıyla 2020 seçimine giren Erhürman ayrıca kendisinin seçilmesi durumunda Cumhurbaşkanlığındaki kadroları genişleterek bu makamı daha hareketli hale getireceğini vadetmektedir.²⁵

Bunların yanı sıra Akıncı'ya benzer şekilde GKRY ile federasyon odaklı bir bütünleşmeden yana tavır gösteren ve sonuç odaklı müzakere sürecinde ısrar eden Erhürman'ın 2020 Cumhurbaşkanlığı seçiminin ilk turunda en çok oy alacak üçüncü aday olması beklenmektedir. Bundan ötürü ikinci tura giden süreçte Erhürman'ın takınacağı tavır seçimin seyrini etkileyecek bir öneme sahiptir. Bu çerçevede ana muhalefet lideri Erhürman'ın sol kökenli bir siyasetçi olması ve başkanlığı döneminde Akıncı ile uyum içinde çalışması dikkate alınırda ikinci turda Akıncı'ya destek vermesi beklenmektedir. Bunun tersine bazı zayıf

25. “Erhürman: Cumhurbaşkanlığı Her Rengi Kucaklayan Bir Makam Olmalı”, Kıbrıs Genç TV, 31 Ağustos 2020, <https://www.kibrisgenctv.com/kibris/erhurman-cumhurbaşkanlığı-her-rengi-kucaklayan-bir-makam-h74399.html>, (Erişim tarihi: 31 Ağustos 2020).

tahminlere göre Erhürman'ın sürpriz yaparak Akıncı yerine ikinci tura kalması durumunda ise bu sefer Akıncı destekçilerinin Erhürman'a destek vereceği öngörülmektedir. Ancak gerek kısa başbakanlığı döneminde somut bir proje ortaya koyamaması gerekse genç yaşı itibarıyla siyasette yeni bir figür olması Erhürman'ın seçilmesi yolundaki en büyük engeller olarak durmaktadır.

Kudret Özersay

1973'te Larnaka'da doğan Kudret Özersay üniversite eğitimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamlamıştır. Uluslararası İlişkiler alanında edindiği ihtisasla farklı üniversitelerde ve kamu kurumlarında görev yaptıktan sonra 2016'da Halkın Partisi'ni kuran Özersay 2018 seçiminde milletvekili seçilerek Meclise girmiştir. 2018'den beri başbakan yardımcısı ve dışişleri bakanı olarak görev yapan Özersay, Türkiye ve KKTC arasında güçlü ilişkilerin devamını, Doğu Akdeniz'de iki tarafın birlikte hareket etmesini, adada Türkiye'nin garantörlüğünün devamını ve Rum tarafıyla iş birliğine dayalı bir modelin oluşturulmasını savunmaktadır.²⁶ "Bu, Onun İşi" sloganıyla 2020 seçimine giren Özersay, kapalı Maraş ile ilgili ise bölgenin eski sakinlerine iade edilmesi kaydıyla yeniden açılacağını savunmaktadır. Bunun yanı sıra 2015'teki Cumhurbaşkanlığı seçiminde de aday olan fakat istediği sonuca ulaşamayan Özersay'ın 2020 seçimindeki başarı şansını az olmakla birlikte ikinci tura giden süreçte takınacağı tavır kritik önem arz etmektedir. Zira bir taraftan daha önce Akıncı ile çeşitli konularla ilgili sık sık karşı karşıya gelmesi diğer taraftan 11 Ekim'e az bir süre kala Tatar'ın liderliğini yaptığı koalisyon hükümetinden çekilmesi birlikte değerlendirildiğinde Özersay ve destekçilerinin ikinci turda hangi adaya yönele-

ceğini tespit etmek oldukça zordur. Ancak Özersay destekçileri ağırlıklı olarak liberal seçmenlerden oluştuğu için kendisine oy veren seçmenin önemli bir kısmının Akıncı'ya, kalanların ise Tatar'a yönelmesi beklenmektedir. Bu da Özersay seçmenini ikinci tura giden süreçte hem Tatar hem de Akıncı açısından oldukça değerli kılmaktadır.

Erhan Arıklı

1962'de Ardahan'da doğan Erhan Arıklı lisans eğitimini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde tamamlamıştır. Çeşitli üniversitelerde görev yaptıktan sonra 2016'da sağ seçmene hitap eden Yeniden Doğuş Partisi'ni (YDP) kurmuş ve 2018 seçiminde milletvekili olarak Meclise girmiştir. Türkiye ile KKTC arasında güçlü ilişkilerin devamını, Doğu Akdeniz'de iki tarafın birlikte hareket etmesini savunurken GKRY ile federasyona karşı çıkmakta ve iki devletli çözümü desteklemektedir. Arıklı bunun yanı sıra kapalı Maraş'ın bir an evvel açılmasını ve KKTC'deki mevcut siyasi sistemin verimli olmaması nedeniyle başkanlık sistemine geçilmesini savunmaktadır.²⁷ Seçilme şansını çok zayıf olmakla birlikte siyasi pozisyonu ve Akıncı ile ilgili daha önce yaptığı "Kendisinin karşısında kim varsa ona destek vereceğiz" tarzındaki sert açıklaması dikkate alındığında Arıklı'nın ve destekçilerinin ikinci tura giden süreçte Tatar'a destek vermesine kesin gözüyle bakılmaktadır.²⁸

Serdar Denктаş

1959'da Lefkoşa'da doğan Serdar Denктаş, KKTC kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denктаş'ın oğlu-

26. "KKTC'de Cumhurbaşkanlığı Seçiminde Kıbrıs Sorununa Çözüm Modelleri Öne Çıkıyor"; "Kuzey Kıbrıs'taki Cumhurbaşkanlığı Seçimi, Müzakereleri ve Doğu Akdeniz'de Dengeleri Nasıl Etkileyebilir?", BBC Türkçe, 20 Eylül 2020.

27. "Arıklı: Bu Seçim Bizim Kader Seçimimiz", Kıbrıs Genç TV, 28 Ağustos 2020, <https://www.kibrisgenctv.com/kibris/arikli-bu-secim-bizim-kader-secimimiz-h74272.html>, (Erişim tarihi: 29 Ağustos 2020); YDP adayı Arıklı gibi MDP adayı Fuat Türköz Çiner de KKTC'de sistem değişikliğine ihtiyaç olduğunu belirtmekte ve başkanlık sistemine geçilmesini savunmaktadır. Bkz. "Dr. Fuat Türköz Çiner: 'Ben Seçilmezsem, Müzakere Masasına Özersay Otursun'", Kıbrıs Postası, 4 Ekim 2020.

28. İlgili açıklama için bkz. "KKTC Cumhurbaşkanı Adayı Erhan Arıklı'dan Mustafa Akıncı'ya Tepki", YouTube, 10 Şubat 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=BANOGPX4N9I>, (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2020).

TABLO 4. KKTC CUMHURBAŞKANI ADAYLARI VE KRİTİK KONULARA DAİR YAKLAŞIMLARI

CUMHURBAŞKANI ADAYI	KIBRIS MESELESİ	TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER	KAPALI MARAŞ BÖLGESİ
Ersin Tatar (UBP)	Egemen eşitliğe dayalı iki devletli bir yapının kurulmasını savunmaktadır.	Ana vatan Türkiye ile daha yakın ilişkilerin tesis edilmesini ve adada Türkiye'nin garantörlüğünün devamını savunmaktadır.	Bölgenin açılarak halkın kullanımına sunulması gerektiğini savunmaktadır.
Mustafa Akıncı (Bağımsız)	Rum tarafıyla federasyon odaklı bir bütünleşmeyi desteklemektedir.	KKTC'yi Türkiye'den ayırıştırma-ya yönelik açıklamalar yapmaktadır.	BM ile istişare halinde bölgenin açılarak halkın kullanımına sunulabileceği görüşündedir.
Tufan Erhürman (CTP)	Rum tarafıyla federasyon odaklı bir bütünleşmeyi desteklemektedir.	Akıncı gibi Türkiye aleyhinde açıktan yorumlar yapmasa da Ankara'ya karşı nispeten mesafeli durmaktadır.	BM ile istişare halinde bölgenin açılarak halkın kullanımına sunulabileceği görüşündedir.
Kudret Özersay (Bağımsız)	Rum tarafıyla iş birliğine dayalı ortaklık modelini savunmaktadır.	Türkiye ile KKTC arasındaki güçlü ilişkilerin ve Ankara'nın adadaki garantörlüğünün devam etmesini savunmaktadır.	Bölgenin açılarak halkın kullanımına sunulması gerektiğini savunmaktadır.
Erhan Arıklı (YDP)	Rum tarafıyla federasyona karşı çıkmakta ve iki devletli federal çözümü desteklemektedir.	Türkiye ile KKTC arasındaki güçlü ilişkilerin devam etmesi gerektiğine inanmaktadır.	Bölgenin açılarak halkın kullanımına sunulması gerektiğine inanmaktadır.
Serdar Denktaş (Bağımsız)	Adada iki tarafın birleşmesinden ziyade "Birlikte Yaşayan Kıbrıs" sloganıyla farklı seçeneklerin gündeme gelmesini savunmaktadır.	Türkiye ile KKTC arasında daha yakın ilişkilerin tesis edilmesini desteklemektedir.	BM kararlarına ters düşülmemesi kaydıyla bölgenin açılarak halkın kullanımına sunulması gerektiğini savunmaktadır.
Fuat Türköz Çiner (MDP) Alpan Uz (Bağımsız) Mustafa Ulaş (Bağımsız) Ahmet Boran (Bağımsız) Arif Salih Kırdag (Bağımsız)	Hitap ettikleri bir seçmen kitlesi bulunmamaktadır. Aktüel meselelerle ilgili de somut açıklamaları yoktur.		

dur ve İngiltere'de matbaacılık alanında öğrenim görmüştür. 1990'da UBP'den Lefkoşa milletvekili olarak Meclise girdikten sonra 1992'de Demokrat Parti'nin (DP) kuruluşunda yer almıştır. Geçen süre zarfında farklı dönemlerde ülkede başbakan, başbakan yardımcısı ve bakan olarak görev yapan Denktaş Türkiye ile KKTC arasında güçlü ilişkilerin devamını, Doğu Akdeniz'de Türk tarafının birlikte hareket etmesini ve bölgedeki doğal kaynakların adil şekilde paylaşılmasını savunmaktadır. Rum tarafının taviz vermeyen tutumu nedeniyle adada iki tarafın birleşmesinden ziyade "Birlikte Yaşayan Kıbrıs" temasıyla farklı seçeneklerin gündeme gelmesini desteklemektedir. "Çözerse Serdar Çözer" sloganıyla 2020 seçimine giren Denktaş ayrıca BM kararlarına ters düşülmemesi kaydıyla kapalı Maraş'ın açılarak halkın kullanımına sunul-

masına destek vermektedir. İlk turda seçilme şansı düşük olmakla birlikte babası Rauf Denktaş'ın KKTC'de halen saygı duyulan bir lider olması sebebiyle ikinci tura giden süreçte takınacağı tutum adaylar açısından önem arz etmektedir. Diğer taraftan daha önce Akıncı ile ilgili "Siyaseten pek uyuştüğümüz biri değil" açıklamasında bulunsa da Denktaş'a destek veren kitle salt sağ seçmenden oluşmadığı için ilk turda kendisine oy verecek kitlenin ikinci turda Tatar ve Akıncı arasında dengeli şekilde bölüneceği tahmin edilmektedir.²⁹

Diğer Adaylar

11 Eylül'deki seçimden galip çıkması en muhtemel iki aday olan Ersin Tatar ve Mustafa Akıncı

29. "Denktaş: 'Cumhurbaşkanlığı'nda Oturan, Her Partiyeye Eşit Mesafede Olmalı", *Kıbrıs Postası*, 26 Ağustos 2020.

TABLO 5. İLK TUR SEÇİM SONUÇLARINA DAİR ARAŞTIRMA ŞİRKETLERİ TARAFINDAN YAPILAN ANKET SONUÇLARI²⁷

ARAŞTIRMA ŞİRKETİ VE ANKETİN YAPILDIĞI TARİH	ADAYLAR VE OY ORANLARI (YÜZDE)						
	TATAR	AKINCI	ERHÜRMAN	ÖZERSAY	ARIKLI	DENKTAŞ	DiĞER ADAYLAR VE KARARSIZ SEÇMENLER
Optimar (12-20 Eylül 2020)	26,8	23	12,1	9,5	8,3	7,2	13,1
Gezici (21-23 Ağustos 2020)	33,9	29,7	14,7	10,2	6,1	5,2	0,2
Gezici (17-19 Temmuz 2020)	30,7	32,2	14,9	11,1	6,2	3,1	1,8

ile seçilme ihtimalleri nispeten düşük olan Tufan Erhürman, Kudret Özersay, Erhan Arıklı ve Serdar Denktaş'ın yanı sıra seçilme ihtimali neredeyse imkansız görülen beş aday daha bulunmaktadır. Bunlardan Fuat Türköz Çiner Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) tarafından aday gösterilmişken diğer dört aday Alpan Uz, Mustafa Ulaş, Ahmet Boran ve Arif Salih Kırdığ ise seçimlere bağımsız olarak girecektir. Bahsi geçen bu adayların hitap ettikleri somut bir seçmen kitlesi bulunmadığı gibi aktüel meselelere dair somut açıklamaları da yoktur. Bundan ötürü ikinci tura giden süreçte takıncakları tutumun çok etkili olmayacağı söylenebilir.

SEÇİM SONUÇLARINA DAİR SENARYOLAR

1985'ten itibaren KKTC siyasi tarihinde sekizinci kez gerçekleşecek olan Cumhurbaşkanlığı seçimine toplam on bir aday girecek olsa da bu adaylardan seçilme ihtimali diğerlerine göre daha fazla olan iki aday bulunmaktadır: UBP'nin adayı ve mevcut Başbakan Ersin Tatar ile seçime bağımsız aday olarak giren mevcut Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı. Ancak mevcut durum itibarıyla seçime dair yapılan anket sonuçları ve kamuoyunda oluşan genel kanaat ekseninde bir yorum yapıldığında öncelikle iki adayın da ilk turda seçilebilmek için gerekli olan yüzde 50+1

ve üzerinde oy oranına ulaşması imkansız gibi görünmektedir. Yani Tatar'ın ve Akıncı'nın toplum nezdinde şu anda yeterli oy potansiyeline sahip olmamalarından ötürü ilk turda salt çoğunluğu sağlayıp cumhurbaşkanı seçilmesi neredeyse imkansızdır. Normalde Nisan'da yapılması planlanan seçimlerin Ekim'e ertelenmesine dair alınan karar sonrasında araştırma şirketleri tarafından yapılan anket sonuçlarına göre de Tatar ve Akıncı'nın yüzde 30 civarında oylar alarak ikinci tura kalacağı tahmin edilmektedir. Bu muhtemel sonuçtan ötürü seçimden yedi gün sonra 18 Ekim 2020'de Cumhurbaşkanlığı ikinci tur seçiminin yapılması beklenmektedir. Bu noktada Akıncı'nın yarıştığı 2015'teki son Cumhurbaşkanlığı seçiminin de ikinci tura kalması dikkate alındığında bu seçimlerin de ikinci tura kalmasına kesin gözüyle bakılmaktadır. Nitekim araştırma şirketleri tarafından farklı tarihlerde yapılan anket sonuçları da bu öngörüğü destekler niteliktedir. Bu anket sonuçlarına daha yakından bakıldığında ilk turda Tatar ve Akıncı'nın yüzde 30 civarında, Erhürman'ın yüzde 15 civarında ve Özersay'ın yüzde 10 civarında oy alması beklenmektedir. Kalan oylar ise diğer adaylar arasında paylaşılacaktır.

30. Anket sonuçları için sırasıyla bkz. "KKTC'de Cumhurbaşkanlığı Seçimi Öncesi Anket", *Milli Gazete*, 25 Eylül 2020; "Gezici Anketi'ne göre Tatar Yüzde 53,3 ile 2'nci Turda Kazanıyor", *Kıbrıs Postası*, 14 Eylül 2020; "İşte Gezici'nin Son Anketi", *Kıbrıs Time*, 28 Temmuz 2020.

Hiçbir adayın ilk turda salt çoğunluğu sağlayamaması durumunda seçim kanunu gereğince sadece ilk turda en çok oy oranına ulaşan iki adayın gireceği ikinci tur seçimi yedi gün sonra tertip edilecektir. İkinci tur seçimiyle ilgili öncelikle başbakan olarak görev yaptığı 2018-2019 arasında Cumhurbaşkanı Akıncı ile uyumlu çalışması ve daha da önemlisi ilk turda her iki adaya oy verecek kitlenin temelde sol ideolojiye dayanması dikkate alınır. Erhürman destekçilerinin ikinci turda Akıncı'ya oy vermesine kesin gözüyle bakılmaktadır. Haliyle ikinci tura giden süreçte Akıncı'nın ağırlıklı olarak sol seçmen kitlesine sahip CTP'nin adayı Erhürman'ı destekleyen kitlenin oyunu alabilmek için ciddi bir çaba göstermesine gerek kalmayacaktır. Öte yandan Arıklı, Denктаş ve Özersay ise siyasi olarak normalde Tatar'a daha yakın olsa da ilk turda bu üç adaydan birine oy verecek seçmenin ikinci turda kesinlikle Tatar'a destek vereceğini iddia etmek kolay değildir. Özellikle seçime beş gün kala koalisyon hükümetinden çekilen Özersay ile partisi DP'den adaylık için istifa eden Denктаş destekçileri ağırlıklı olarak liberal seçmenlerden oluştuğu için bu iki adaya oy veren seçmenin Tatar ve Akıncı arasında bölüneceği öngörülmektedir. Arıklı ise nispeten daha muhafazakar ve milliyetçi seçmen kitlesine hitap ettiği için ilk turda kendisine oy verecek seçmenin ikinci turda Tatar'a destek vermesi beklenmektedir. Bu çerçevede ikinci tura giden süreçte Ersin Tatar'ın Özersay, Denктаş ve Arıklı destekçilerini ikna etmesi durumunda cumhurbaşkanı seçilmesi ilk senaryo olarak durmaktadır.

Diğer taraftan Tatar'ın sağ seçmeni bir araya toparlayabilecek potansiyele sahip olması ve kısa görev süresine rağmen KKTC ekonomisi için ciddi projeler başlatması, ikinci turdaki seçilme ihtimalini artırsa da sol seçmenin ilk

tercihi konumundaki Akıncı'nın seçilme ihtimali de bulunmaktadır. Bu minvalde Tatar'ın seçilme ihtimalinin bulunduğu birinci senaryoya karşı anket sonuçlarının her zaman beklenen sonucu vermemesi ve iç siyasetin kaygan bir zemine dayanmasından ötürü seçmenin 2015'te olduğu gibi ikinci turda Akıncı'yı tercih edeceği ikinci senaryoyu da incelemek gerekmektedir. Burada ilk tur ve ikinci tur seçimleri arasındaki kısa sürede Akıncı'nın özellikle Erhürman ve Özersay'a oy veren kitleyi ikna etmesi durumunda ikinci kez seçilme ihtimali artmaktadır. Nitekim 2015'teki Cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci turunda Akıncı'nın sol seçmeni bir araya getirerek yaklaşık 20 puan farkla rakibi Derviş Eroğlu'nun önünde yer alarak seçilmesi ikinci senaryonun da gerçekleşme ihtimalinin yüksek olduğunu göstermektedir.

2020 Cumhurbaşkanlığı seçiminin olası sonucuyla ilgili olarak 2018'deki son genel seçim sonuçlarına bakmak da faydalı olacaktır. Buna göre KKTC'deki son genel seçimde Tatar'ın partisi UBP yüzde 36, Erhürman'ın partisi CTP yüzde 21, Özersay'ın partisi HP yüzde 18, Akıncı'nın eski partisi TDP yüzde 9, Denктаş'ın partisi DP yüzde 8, Arıklı'nın partisi YDP yüzde 7 oy almıştır. Bu çerçevede ilk turda Arıklı dışında Özersay ve Denктаş'a oy verecek seçmenin ikinci turda Tatar ve Akıncı arasında dengeli bölünmesi durumunda Tatar'ın seçilme ihtimalinin daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca olası ikinci tur seçimine dair yapılan anketlere bakıldığında da Tatar'ın Akıncı'nın küçük bir farkla da olsa bir adım önünde olduğu görülmektedir.³¹

31. YSK'nın 23 Eylül 2020 tarihli kararına göre Cumhurbaşkanlığı seçimi ve halkoylaması ile ilgili yapılan kamuoyu yoklamaları 26 Eylül 2020'den sonra yayımlanamayacaktır. Bkz. "YSK'nın 22 No'lu Duyurusu", KKTC Yüksek Seçim Kurulu, <http://ysk.mahkemeler.net/wp-content/uploads/2020/07/Duyuru-No-22-Kamuoyu-Yoklamas%C4%B1-ile-%C4%B0lgili-Duyuru.pdf>, (Erişim tarihi: 28 Eylül 2020).

TABLO 6. İKİNCİ TUR SEÇİM SONUÇLARINA DAİR ARAŞTIRMA ŞİRKETLERİ TARAFINDAN YAPILAN ANKET SONUÇLARI²⁹

ARAŞTIRMA ŞİRKETİ VE ANKETİN YAPILDIĞI TARİH	OY ORANLARI (Kararsızlar/Oy Kullanmayanlar/Cevap Vermeyenler Dağıtıldıktan Sonra, Yüzde)	
	TATAR	AKINCI
Optimar (12-20 Eylül 2020)	55,8	44,2
Gezici (5-7 Eylül 2020)	53,3	46,7
Gezici (21-23 Ağustos 2020)	50,8	49,2

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Koronavirüs salgını nedeniyle normalde Nisan'da yapılması gereken fakat kamu sağlığı tedbirleri neticesinde 11 Ekim 2020'ye ertelenen KKTC Cumhurbaşkanlığı seçim sonuçları KKTC ve bölge siyaseti için her yönüyle kritik bir seçim olacaktır. Bu bağlamda öncelikle seçime dair yapılan anketler ve kamuoyunda oluşan yaygın algıya göre 11 Ekim'de gerçekleşecek ilk tur sonucunda Tatar'ın ya da Akıncı'nın yüzde 50+1 ve üzerinde oy alması mümkün değildir. Bu nedenle seçimden bir hafta sonra 18 Ekim'de ikinci tur seçimin yapılması beklenmektedir. Yukarıdaki analizler dahilinde 18 Ekim'e giden süreçte sağ seçmenin Tatar'ın etrafında ve sol seçmenin de Akıncı'nın etrafında birleşeceği söylenebilir. Bir başka ifadeyle ikinci turda sağın çatı adayı Tatar, solun çatı adayı da Akıncı olacaktır. Buradan çıkacak sonuç da esasında KKTC siyasetinde iki siyasi ideolojinin sahip olduğu oy potansiyelini göstermesi bakımından kendi içinde kritik bir dönemeç olacaktır. Ancak Tatar ve Akıncı arasında gerçekleşmesi beklenen ikinci tur seçiminde her iki adayın muhtemel oylarının birbirine yakın seyretmesi nedeniyle cumhurbaşkanı seçilecek adayın ciddi bir oy farkıyla

göreve gelmesi düşük bir ihtimaldir. Buna karşın genel siyasi atmosfer ve anketlerde ortaya çıkan sonuçlara göre ikinci turda Tatar'ın az bir farkla da olsa Akıncı'nın önünde yer alarak KKTC'nin yeni cumhurbaşkanı olması ve 2025'e kadar görevde kalması öngörülmektedir.

Diğer taraftan sık sık Türkiye'yi hedef alan açıklamaları hem Ankara'nın hem de KKTC hükümetinin tepkisini çeken mevcut Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı'nın sol seçmeni kendi çatısı altında birleştirerek yeniden seçilmesi durumunda ise Türkiye-KKTC ilişkilerini zorlu bir beş yıl bekliyor olacaktır. Zira 2015'te göreve geldiği ilk günden itibaren Türkiye ile ilişkileri germe-yeye yönelik açıklamalar yapan Akıncı'nın yeniden göreve seçilmesi iç siyasetteki konumunu güçlendireceği için olası yeni görev döneminde Türkiye'yi siyasi açıdan daha fazla hedef alacaktır. Böylesi bir durum Kıbrıs meselesinin çözümü noktasında yerleşik Türk tezlerini zayıflatacağı gibi Doğu Akdeniz'de devam eden tartışmalarda Türk tarafını zorlayıcı bir gelişme olacaktır. Yine bu kapsamda yürütme erkleri arasında ideolojik açıdan katı bir kutuplaşma yaşanacağı için KKTC'de yeni bir erken genel seçime gidilebileceğini de ifade etmek gerekmektedir. Buna karşın 11 Ekim akşamı seçilme ihtimali nispeten daha güçlü olan mevcut Başbakan Ersin Tatar'ın göreve gelmesi durumunda ise Ankara-Lefkoşa arasında eskiden olduğu gibi güçlü ilişkilerin yeniden tesis edilmesi beklenmektedir. Ayrıca Tatar'ın seçilmesi durumunda Türkiye ve KKTC arasında

32. Anket sonuçları için sırasıyla bkz. "KKTC'de Cumhurbaşkanlığı Seçimi Öncesi Anket", *Milli Gazete*, 25 Eylül 2020; "KKTC'de Cumhurbaşkanlığı Anketinden Ersin Tatar Çıktı", *Star*, 14 Eylül 2020; "KKTC'de Son Anket: Kıbrıs Türk Halkı, Türkiye'nin Mavi Vatan'da Verdiği Mücadeleye Ezici Bir Çoğunlukla Destek Belirtti", *Demirören Haber Ajansı*, 31 Ağustos 2020.

siyasi uyum sağlanacağı için Türk tarafının hem Doğu Akdeniz'de devam eden sıcak gelişmelerde hem de Kıbrıs meselesinin çözümü noktasında başlaması muhtemel yeni müzakerelerde pozis-

yonu daha da kuvvetlenecektir. Buna mukabil Türk tarafında yaşanabilecek olası bir siyasi görüş ayrılığından ise en çok Yunanistan ve GKRY'nin istifade edeceğini belirtmek gerekmektedir.

KORONAVİRÜSÜN GÖLGESİNDE 2020 KKTC CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

HACI MEHMET BOYRAZ, BURAK ÖZDEMİR

SETA | ANALİZ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) gerek Akdeniz'deki jeopolitik konumu ve yakın zamanda keşfedilen doğal kaynakları itibarıyla gerekse adada yaşayan Türk toplumunun varlığı nedeniyle Türk dış politikasının en önemli gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra her beş yılda bir gerçekleşen seçimle göreve gelen KKTC cumhurbaşkanı hem Kıbrıs müzakerelerindeki rolü hem de Türkiye ile ilişkilerin seyri açısından önemli bir makamdır. Bu minvalde 2015'teki seçim sonucunda cumhurbaşkanı olan Mustafa Akıncı'nın görev süresinin dolması nedeniyle Kıbrıs Türk halkı koronavirüsün (Covid-19) gölgesinde 11 Ekim 2020'de yeniden sandığa gidecektir. Akıncı'nın göreve geldiği günden itibaren Türkiye aleyhinde bir tutum sergilemesi ve 2020 seçiminde de seçilme ihtimali en yüksek iki adaydan biri olması ise bu seçim sonuçlarını özellikle Türkiye-KKTC ilişkilerinin seyri açısından önemli hale getirmektedir. Bu analizde önce KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimine dair temel bilgiler sunmakta ve ardından seçim sürecinde ön plana çıkan konu başlıkları ile adayların profilleri incelenmektedir. Analizin son kısmında ise seçim sonuçlarına ilişkin olası senaryolar değerlendirilmektedir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN • BRÜKSEL